

Universitätsbibliothek Wuppertal

Plutarchu Chairōneōs Ta Sōzomena Panta

Continens Moralia

Plutarchus

Francofurti, 1620

Animine an corporis affectiones sint peiores

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1372)

ἵνα ποιήσῃ κακὰ δαίμονας, ἀλλὰ ποῖς πλῆθος ἄφρονος, κληρονομίας ἐν γῆ, ἔχει τὰ λατῆς ἐν δίδυκε, πρὸς πέφυκεν, ἐκτικῆσα τὸ ἐπιθυμίας, ἀφαιρέσασα τοῖς θυμοῖς, σπυρίβασα τὸ δόσιν δαίμονας, ἔχει σὺρσασα τοῖς ὀφθαλμοῖς.

A vt miseros faciat. sed percellit diuites, rebus abundantes, hæreditatem adeuntes: terra mariq; subit & inhæret, cupiditatibus colliquans, iris incendens, superstitionibus conficiens, vultum mutans.

Π Λ Ο Υ Τ Α Ρ Χ Ο Υ

P L V T A R C H I

Πόπερον τὰ τῆς ψυχῆς ἢ τὰ τοῦ σώματος πάθη χείρονα.

B Animine an corporis affectiones sint peiores.

ΜΗΡΟΣ μὲν ἐπιβλέψας τὰ θνητὰ τῶν ζώων ἡγήθη, καὶ πρὸς ἄλληλα συγκρίνας κατὰ τὰς βίους καὶ τὰς διακτήσεις, ἔξεφώνησεν ὡς εὐδέν ἐστιν οἱ ζώωτερον ἀνδρὸς, Γαίτων ὅσα τε γὰρ ἐπιπνεῖ τε ἔρπητ' ἄρωτεῖον οὐκ ὀτυχῆς εἰς κακῶν ἄποροχλῆν ἀποδιδούς τὰ δὲ θεοῦ. ἡμεῖς δ' ὡς ἄρ' ἤδη νικῶντα κακὰ δαίμονα τὸν αἰθερῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἀθλιώτερον ζώων ἀνηγορεύμενον, αὐτὸν αὐτῶν συγκρίνομεν εἰς ἰδίων κακῶν ἀγῶνα, σῶμα καὶ ψυχὴν διαγροῦντες οὐκ ἀχρηστῶς, ἀλλὰ καὶ πρὸς δέοντως ἵνα μάθωμεν πόττερον ἔχει τὴν ψυχὴν ἢ δὲ εὐθείας ἀθλιώτερον ζῶμεν. νόσος μὲν γὰρ ἐν σώματι φύεται ἀφ' οὐρανοῦ κακία δ' ἐν ψυχῇ, ἔργον ἐστὶ πρὸς τὸν ζῆλον αὐτῆς, ἐμικρὸν δ' ἄφρονα οφελος, ἐδὴ ἰάσιμον ἢ τὸ χεῖρον καὶ χυφότερον καὶ ἀφρονοῦν μὲν οὖν Αἰσώπειος ἀλώπηξ πρὸς ποικιλίας δικαζομένη πρὸς τὴν παράδεισον, ὡς ἐκείνη δὲ σῶμα καὶ τὴν ἐπιφάνειαν διακτῆ καὶ κατὰ σκετον ἐπεδείξατο, τῆ δ' οὖν ὁ ξαθὸν ἀνυμνήσας καὶ οὐχ ἡδὺ πρὸς οὐρανεῖν. Ἀλλ' ἐμοὶ τοῖς ἐν τῷ (ἐφθ) σκεπῶν ὡς δικαστῆς, ποικιλωτέρον μετῆς δὲ οὐρα, δηλοῦσα τὴν πρὸς τὸν ἦθος ἀφρονα ὅτι πολλὰ τῆς χρείας ἀμειβομένη. λέγουμεν οὖν ἐν ἡμῖν ὅτι πολλὰ μὲν, ὡς αἰθερῶν, σὺ καὶ τὸ σῶμα καὶ νοσήματα καὶ πάθη φύσει τε αἰσῶν ἔξ' ἑαυτοῦ καὶ πρὸς πᾶσι τὸν δέχεται ἵεραθεν' αὐτὸν ἵεραθεν ἐνδοθεν αἰοῖξος, ποικίλων π καὶ πολυπᾶτος κακῶν ταμείον ἀρήσις καὶ θησαυροσμία, ὡς φησι Δημόκριτος οὐκ ἔξωθεν ἐπιρρέοντων, ἀλλ' ὡς ἄρ' ἐγγείους καὶ αὐτοῦ θησαυροσμίας ἐχόντων, ἀσ' ἀνίστην ἢ κακία, πολύχυτος καὶ διαμυθῆς οὐσα τοῖς πάθεσιν. εἰ δὲ τὰ μὲν ἐν ἄρκι νοσήματα σφυγμοῖς καὶ χροιαῖς ἐρυθραίνοντα φάραται, καὶ θερμότητες αὐτὰ καὶ πόνοι πρὸς πετῆς ἐλέγχουσι, τὰ δ' ἐν ψυχῇ λαμβάνει τοῖς πολλοῖς κακὰ ὄντα, ἀφ' οὗ τὸ ἐστὶ κακίω, πρὸς ἀφρονοῦ μὲν τὴν ἐπ' αὐτοῖς τὸ πάροντος ἀφρονα. τῶν μὲν γὰρ πρὸς τὸ σῶμα νοσημάτων ἐρρωμένως ὁ λογισμὸς ἀφροναται τοῖς δ' ἐν ψυχῆς στυνοσῶν αὐτοῖς, οὐκ ἔχει κρίσιν ἐν οἷς πάθει. πάθει γὰρ ὡς κρίνει' καὶ δεῖ τῶν ψυχικῶν πρὸς τὸν καὶ μέγιστον ἐρεθισμὸν τὴν ἀνοίαν, δὲ ἥς ἀνήκεστος ἢ κακία τοῖς πολλοῖς στυνοικεῖ καὶ συγκαταεῖοι καὶ στυνοποδησκει. ἔρχη γὰρ ἀπαλλαγῆς νόσου μὲν ἀφρονα εἰς χρείαν ἀγροσῶν τὸ βοηθητικὸς τὸ πάρον' ὁ δὲ ἀπίστια τὸ νοσῆν, οὐκ εἰδὼς ὡς δεῖται, καὶ παρῆ τὸ θεραπεῖον, ἐρεθίζεται. καὶ γὰρ τῶν πρὸς τὸ σῶμα νοσημάτων,

OMERVS mortalia animalium genera contemplatus, facta vitæ institutorū atq; rationum comparatione exclamauit: Nil homine in terra spirat miserum magis alma, Nil repit.--

C primas homini minime felices tribuens, dum mala omnium maxima ei assignat. Nos autem hominem, vt iam infelicitate superantem, omniumq; animalium miserimum proclamatum, ipsum secum comparabimus, instituta peculiarium corporis cum peculiaribus animi malis cōtentione. quæ distributio inutilis non est, sed admodum conueniens: vt discamus propter animumne, an propter nosmetipsos plus miseræ nobis eueniat. Morbus quidē in corpore existit à natura. prauitas autem & malitia quæ in animo est, primo eius opus, deinde etiā morbus est. Non paruum autem ad animi tranquillitatem momentū adfert, si sanabile sit malum, alleuariq; & aboleri tandem possit. Apud Æsopum vulpes de varietate cum panthera disceptans, cum hæc superficiem corporis variegatam maculisq; nitentib. compunctam ostentasset, ipsa aut rufum colotē squallidū gereret & ingratum aspectu: Quin tu, inquit, o iudex, mea quæ int' sunt inspiciens, magis me quam est panthera variâ cerne, ingenii ostendens volubilitatē, varie prout vfas incidetet versatilis. Ita nobis quoq; dicamus. Multos tibi, o homo, morbos, multos affectus corpus cum ex se ob naturā effert, tum extrinsecus recipit. q; si vero intus teipsū aperias, variū aliquod & multis affectum modis penu malorū inuenies: atque, vt ait Democritus, thesaurū: non extrinsecus affluentium, sed insitos & indigenas fontes habentium, quos prauitas aperit copiose largite que varias fundens affectiones. Quod si corporis morbi pulsibus & rubore cutis, calore, ac subitis doloribus indicantur: animi autem morbi plerofq; fallunt non animaduertentes se in malo esse: hi tanto sunt deteriores, q; sic affecto sui sensum auferūt, nam ratio sana morbos corporis sentit: de animi morbis, simul ipsa laborās, iudiciū ferre nō potest, affecto eo ipso, cuius erat iudicare. Proinde inter morbos animi prim' maximusq; est censend' demētia: q; facit vt multis prauitas insanabilis p oēm vitā inhearet atq; commoriatur. Principium enim profligandi morbi est sensus eius: qui male affectum dicit ad vsum eius q; opitulatur. qui egrotare se nō credit, ideoq; nescit qua re indigeat, is remediū etiam si adsit, repudiat. Nam & corporis morbi

επιφορμα
p. x x ix.

ij sunt peiores, qui stuporem sensuum habent adiunctum, ut veterus, ut dolor capitis, ut morbus comitialis, ut febres. ipsaq; illæ febres, quæ vehementi inflammatione animum abalienant, sensum tanquam in instrumento quodam conturbantes

Non ante motus mentis commouent fides.

Itaq; medici hoc volunt, ut ne ægrotet, homo: si ægrotet, ne hoc nesciat. At ignorantia fere omnibus animi morbis accidit. nam neq; infantes, neq; libidinosi, neq; iniuste agentes peccare se putant: quidam etiam rem a se præclare tum gerentis. Nemo quidem febrem sanitatis, aut talem firmæ corporis affectionis, aut podagram velocitatis pedum, aut pallorem ruboris nomine afficit. animi exandescuntiam multi fortitudinis, amorem amicitia, inuidiam certaminis, metû cautionis tutæ titulo donant. Inde fit, quod corpore male affecto medicos vocant, sentientes quoremedo aduersus quem morbum indigeant. Animo vitiatum, fugiunt philosophos: quod quibus in rebus peccant, eas se recte gerere opinantur. Quâ nos secuti rationem dicimus, lippitudinem infania leuius esse malum, & podagram phrenitide. Corpore enim ægrotans, sentit, & medicum inuocat, eiq; oculus inungendum, venam secandam, caput curandum præbet. At infanientem Agauen audis ob animi morbum etiam carissima non agnoscere:

Ferimus è monte capreolum

Recens laniatum,

Prædam felicem.

Etenim qui morbo corporis infestatur, is statim concedit seque in lectulum demittit, ibique quiete curationes sustinet. & sic ubi inflammatione accidente non nihil corpus se commoueat & exiliat, aliquis eorum qui adfident, placide fatus,

Mane tuis in stratis tranquille miser,

inhibuerit atque detinuerit. Qui vero in morbis animi sunt, tunc maxime agunt, tunc minime quiescunt. incitationes enim animi, principia sunt agendi. morbi autem animi, sunt vehementiores eius incitationes. itaq; quiescere eum non sinunt, sed quando maxime patientia, silentio, & quiete opus est homini, tunc eum sub dium protrahunt & detegunt iræ, studium contendendi, amores, offensæ: coguntque pro re nata multa facere inique & loqui inconuenienter. Sicut ergo periculiosior est tempestas quæ nauim ad portum appellere non finit, quam quæ nauigare prohibet: ita difficiliore sunt animi tempestates, cohibere se hominem, & perturbatam rationem placare ac sedare non sinentes. itaque gubernatore & retinaculis carens homo per tumultum vagumque errorem cursibus perniciosus & incertis quasi obtorto collo raptus, tandem in terribilem aliquem scopulum impingens naufragium facit, vitamque suam disperdit. Quapropter eo quoque præstat corpore quâ animo ægrotare: corpus tantum afficitur male: animus & afficitur male, & afficit. Et quid attinet multos animi morbos recensere: ipsum temporis punctum nos de re admonet. Videtis ingentem istam & p-

F misticam turbam hominum, quæ huc in forum & ad tribunal confluit? Non hi conuenerunt ut diis more maiorum colendis rem sacram facerent, non ut gentilibus sacrificiis communicarent, non ut Ioui Aferæo Lydorum fructuum primitias offerrent, non ut Baccho communibus per sacras noctes orgiis atque bacchationibus & comeſationibus consecrarent libum. sed tanquam anniuersariis circuitionibus vigor morbi exasperans Asiam huc eos coegit, ut iudicia & contentiones, quib. certus dies est constitutus, hic peragant. multitudo autem caufarū

A τὰ μὲν αἰμαθίσι χείρνα, λήθαργε, κεφαλαλγία, ὄπι-
ληψία, δόποπληξία, αἰθέτε πυρετοὶ συντείναιτες εἰς παρα-
κρῆν ὄφλεγμαῖνον, καὶ τὰ αἰθῆσι ὡς τῶν ἐν ὄργῳ δὴ πα-
ρῆσαντες, κινῆσι χορδαί τε ἀκινήτοις φρενῶν. δὲ πάδες ἰα-
τῶν βέλονται μὲν μὴ νοσεῖν τῷ ἀνθρώπῳ, νοσοῦντα δὲ μὴ ἀ-
γροῖν ὅτι νοσεῖ. ὅτι τοῖς ψυχραῖς πάσσι συμβέβηκεν. οὔτε
γὰρ ἀφραίνοντες, ἔτε ἀσεληγῆνοντες, ἔτε ἀδικῶτερα γινώσκοντες
ἀμῆρτομῶν δοκῶσιν. ἀλλ' ἐνιοὶ καὶ κετορῶν. πυρετῶν μὲν γὰρ
εἰδέσιν ὑγίαι αἰνόμασιν, εἰ δὲ φθῆσιν, εἰ εἰς ἴαν εἰ δὲ ποδαῖραν, πο-
δαῖραν εἰ δὲ ὡχρίασιν, εἰ δὲ ῥύθημα θυμῶν δὲ πολλοὶ κακῶσιν ἀνδρί-
αν, καὶ ἔρωτα, φιλίαν καὶ φθόνον, ἀμιλλαν καὶ δφλίαν, ἀσφάλειαν.
B εἰθ' οἱ μὲν καλοῖσι τὸς ἰάτρους, (αἰσθάνονται γὰρ ὡς δέον) ἄλλοι
ἀνοσοῦσιν οἱ δὲ φθῆσιν τὸς φιλοσόφους. οἰόνται γὰρ ὅτι τυγ-
χρῶν ἐν οἷς δὴ μῆρτομῶσιν. ὅτι τὸ ἄνθρωπον τὰ λόγῳ χρεώμε-
νοι λέγεται ὅτι κρυφότερον ἐστὶν ὄφθαλμῶν μύσας, καὶ πο-
δαῖραν φρενῆτιδος. ὁ μὲν γὰρ αἰσθάνεται καὶ καλῶ τῷ ἰατρῶν κε-
καρῶσιν καὶ παρὸν τῷ ἴαν ἀλεῖψαι παρέχει, τῷ φλέβα τε μῆν,
τῷ κεφαλῶν τῷ εἰδῶσιν. τῷ ἰατροῦ μῆν Ἀγαθὸς ἀκῆσις
καὶ τῷ πάσῳ τὰ φίλτατα ἠγορῶσιν, Ἀγαθὸν δὲ ὄρεος ἐ-
λικε νεόπομον ὅτι μέλαθρα, μακρῶν θήραμα, καὶ γὰρ οἱ μὲν
C τὰ σώματι νοσοῦν, δὲ τὸς ἐνοδοὶ καὶ καθεῖς εἰσὶν ἐν κλινίδι-
ον, ἡσυχία ἢ ἀδύνατος ἀδύνατος. ἀν δὲ περὶ μικρὸν εἰσὶν ἀδύνατος
ἀδύνατος ὅτι τῷ σώματι φλεγμονῆς παρῶσιν πεσούσης, εἰπὼν τῷ
τῷ ὄφθαλμῶν, Πραῖως μῆν εἰ ταλαίπωρο ἀδέμα-
σῶσιν ἐν δεμῆσι, ἐπέστησε καὶ κατῆγεν. οἱ δὲ ἐν τοῖς ψυχ-
ραῖς πάσῳ ὄντες, τότε μάστιγα παρῶσιν, τότε ἠκίστα
ἡσυχῶσιν. ἀν γὰρ ὄργῳ, τῷ παρῶσιν ἐρχῆν, τὰ ἰατρῶν,
σφοδρότητες ὄργῳ. δὲ τῷ ψυχῶν ἠρεμεῖν οὐκ εἴωσιν, ἀλλ'
ὅτι μάστιγα δέιται ὑπομονῆς καὶ σωπῆς καὶ ὑποπολῆς ὁ
ἀνθρώπος, τότε αὐτὸν εἰς ὑπῶσιν ἐλκῶσιν, τότε ἀπικα-
D λυτῶσιν οἱ θυμοί, ἀφὶ φιλονεικίαι, οἱ ἔρωτες, ἀφὶ λύπαι, πολ-
λά καὶ δρῶν ἀνομα καὶ λαλεῖν ἀναήματα τοῖς καθεῖς ἀναήμα-
ζόμενον. ὡς τῶν οὐκ ὄπισθαλί τερος χεῖρας τῷ πλῆθι οὐκ ἐ-
ὄντος, ὁ καλύων καθερμῶσιν ἀποσῶσιν, ἔτι οἱ καὶ τῷ ψυχῶν χρεώ-
νες βαρύτεροι, εἰ λαοῦ τῷ ἀνθρώπῳ οὐκ εἴωσιν, ὅσοι
ὄπισθαλί τεταρῶσιν τῷ λογισμῶν ἀλλὰ ἀκυβέρνητος καὶ ἀ-
νεργῶσιν ἐν παρῶσιν καὶ πλῆθι δρῶσιν οὐκ εἴωσιν καὶ τῷ
φοροῖς ἀδύνατος ἀδύνατος εἰς τὸ ναυάγιον φοβερόν δὲ εἴωσιν, καὶ
σπεῖται τῷ εἰ μὲν βίον. ὡς τε καὶ τῷ χεῖρας νοσεῖν τῷ ψυ-
χαῖς ἢ τοῖς σώμασιν. τοῖς μὲν γὰρ παρῶσιν μόνον, τοῖς δὲ καὶ πα-
E ρῶσιν καὶ ποῖν κακῶσιν συμβέβηκε. καὶ τί δει τὰ πολλὰ λέγειν τῷ
παθῶν; αὐτὸς ὁ καθεῖς ὑπομονῆς ἐστὶν. ὅσοι τῷ πῶσιν καὶ
παμμυγῆ τῶσιν τῷ ἐν τῶσιν σπῆσιν ἀμῆρτομῶσιν καὶ κυκλώσιν
ὄχλον παρῶσιν τῷ βῆμα καὶ τῷ ἀρῶσιν; εἰ δὲ οἱ σπῆσιν ἐπι σπῆσιν ὄ-
τῶσιν παρῶσιν τῶσιν, ὅσοι ὁμογῶν μετῶσιν ἰεράν ἀλλῶ-
λοῖς; ἐκ Ἀσκραῖ ἠ. Λυδῶν καρπῶν ἀπαρῶσιν φέροντες,
εἰ δὲ Διονύσου βέβακχου μῆν θύσῶν ἰεραῖς νύξι καὶ κρῶσιν ὄ-
γῶσιν κακῶσιν, ἀλλ' ὡς τῶν ἐτησίως παρῶσιν ἀκμῆ νοση-
μαρῶν ἐκ βῆμα τῷ εἴωσιν ὅτι δῆσιν καὶ ἀγῶσιν ἐμπαρῶσιν
σπῆσιν ἡκῶσιν ἐν αὐτῶσιν συμβέβηκε. ὅσοι τῷ παραγῶσιν πλῆθι